

ESENCE (KEŞİŞ) DAĞLARI'NDA BUZUL JEOMORFOLOJİSİNİN JEOMİRAS POTANSİYELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (ERZİNCAN, TÜRKİYE)

Mutlu SEVEN^a, Yahya ÖZTÜRK^b Saadettin TONBUL^c

^aKilis 7 Aralık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Kilis, Türkiye

^bVan Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, Türkiye

^cFırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Elazığ, Türkiye
(Sorumlu yazar e-posta: mutlu.seven@kilis.edu.tr)

ÖZ

Esence Dağları (Keşiş Dağları), Doğu Anadolu Bölgesi'nde Erzincan Ovası'nın kuzeyinde yer alan ve kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan yüksek dağlık bir küttedir. En yüksek noktası 3549 m ile Keşiş Tepesi olup Erzincan ilinin de en yüksek zirvesini oluşturmaktadır. Bu çalışma, Esence Dağları'nın Kuvaterner buzullaşmasına bağlı glasyal jeomorfolojik özelliklerini ve jeolojik miras kapsamında jeomorfosit potansiyelini değerlendirmektedir. Çalışma alanında Yedigöller, Aksu, Soğanlı ve Tekneçik gibi önemli buzullaşma alanları yer almaktadır. Bu sahalarda gelişmiş sirk sistemleri, buzul gölleri, iyi korunmuş taban, yan, cephe ve hummocky morenleri, sirk havzalarında iri erratik bloklar, loblu morfolojiye sahip kaya buzulları ve fluvio-glasyal sandur birimleri yaygın olarak gözlenmektedir. Keşiş Tepesi'nin belirgin piramidal zirve morfolojisi, bölgedeki yüksek dağ glasyal süreçlerin karakteristik bir göstergesidir. Bölgenin jeomorfosit ve jeolojik miras açısından önemini artıran temel unsurlar; glasyal şekil çeşitliliğinin yüksek olması, farklı moren tiplerinin iyi korunmuş biçimde bir arada bulunması ve bu formların paleoglasyal süreçleri temsil etme kapasitesidir. Özellikle Türkiye'de sınırlı sayıda örneği bulunan sandur oluşumlarının belirgin şekilde gelişmiş olması, Esence Dağları'nın fluvio-glasyal süreçler açısından özgün bir jeomorfolojik kayıt sunduğunu göstermektedir. Kaya buzullarının loblu yapısı ve korunmuş yüzey özellikleri ise periglasyal süreçlerin anlaşılması açısından önemli göstergeler oluşturmaktadır. Özellikle Yedigöller buzul vadisi, yaklaşık on buzul gölü ile birlikte gelişmiş sirk yapıları, moren sistemleri, kaya buzulları ve sandur yüzeylerinin bir arada bulunduğu bütüncül bir glasyal peyzaj sunmaktadır. Alana araç yolu ile erişimin mümkün olması, sahayı eğitim amaçlı arazi çalışmaları için elverişli hale getirmektedir. Bu durum, bölgenin jeomorfoloji, jeomiras ve yüksek dağ süreçlerinin yerinde öğretimi açısından önemli bir doğal laboratuvar niteliği taşımasını sağlamaktadır. Yaz döneminde düzenlenen Yedigöller Şenlikleri ise alanın rekreasyonel ve jeoturizm değerini desteklemektedir. Bu özellikleriyle Esence Dağları, yüksek glasyal çeşitlilik, iyi korunmuş morfolojik bütünlük ve erişilebilir saha koşulları sayesinde hem güçlü bir jeolojik miras ve jeomorfosit potansiyeline sahip hem de eğitim amaçlı arazi uygulamaları için önemli bir glasyal jeomiras alanı niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Esence (Keşiş) Dağları, buzul jeomorfolojisi, jeomiras, jeomorfosit, Kuvaterner buzullaşması

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Prof. Dr. Erdoğan Büyükkasap Kongre ve Kültür Merkezi • Yalnızbağ Yerleşkesi
erjekum2026@gmail.com +90 446 224 3032 (Dahili: 40280)

**ASSESSMENT OF THE GLACIAL GEOMORPHOLOGY OF THE ESENCE
(KEŞİŞ) MOUNTAINS IN TERMS OF GEOHERITAGE POTENTIAL
(ERZINCAN, TÜRKİYE)**

Mutlu SEVEN^a, Yahya ÖZTÜRK^b Saadettin TONBUL^c

^aKilis 7 Aralık University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Geography, Kilis, Türkiye

^bVan Yüzüncü Yıl University, Institute of Social Sciences, Van, Türkiye

^cFırat University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Geography, Elazığ, Türkiye
(Corresponding author e-mail: mutlu.seven@kilis.edu.tr)

ABSTRACT

The Esence Mountains (Keşiş Mountains) constitute a high mountain massif located north of the Erzincan Plain in Eastern Anatolia, Türkiye, extending in a northwest–southeast direction. The highest peak, Keşiş Tepe (3549 m), also represents the highest summit within Erzincan Province. This study evaluates the glacial geomorphological characteristics of the Esence Mountains associated with Quaternary glaciation and assesses their geomorphosite potential within the framework of geological heritage. The study area includes several major glaciated sectors, including Yedigöller, Aksu, Soğanlı, and Teknecik. These areas are characterized by well-developed cirque systems, glacial lakes, and well-preserved ground, lateral, terminal, and hummocky moraines. In addition, large erratic boulders within cirque basins, lobate rock glaciers, and fluvioglacial sandur deposits are widely observed throughout the region. The pronounced pyramidal peak morphology of Keşiş Tepe represents a characteristic indicator of high-mountain glacial processes in the area. The principal factors enhancing the geomorphosite and geoheritage significance of the region include the high diversity of glacial landforms, the co-occurrence of multiple well-preserved moraine types, and the strong capacity of these geomorphic features to represent paleoglacial processes. Particularly noteworthy is the distinct development of sandur formations, which remain relatively rare in Türkiye, indicating that the Esence Mountains preserve an exceptional geomorphological record of fluvioglacial activity. Furthermore, the lobate morphology and well-preserved surface characteristics of the rock glaciers provide important evidence for understanding periglacial processes. Among the glaciated valleys, the Yedigöller glacial valley presents an integrated glacial landscape composed of approximately ten glacial lakes, well-developed cirques, moraine systems, rock glaciers, and sandur surfaces occurring together within a single geomorphological setting. The accessibility of the area by road also makes the site highly suitable for educational field excursions and applied geomorphology training. Consequently, the region functions as an important natural laboratory for the in situ teaching of geomorphology, geoheritage, and high-mountain environmental processes. In addition, the Yedigöller Festivals organized during the summer season further enhance the recreational and geotourism value of the area. Overall, the Esence Mountains possess substantial geoheritage and geomorphosite potential owing to their high glacial geomorphological diversity, well-preserved morphological integrity, and accessible field conditions. These characteristics establish the region as a significant glacial geoheritage area for both scientific research and educational field applications.

Keywords: Esence (Keşiş) Mountains, glacial geomorphology, geoheritage, geomorphosite, Quaternary glaciation

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Prof. Dr. Erdoğan Büyükkasap Kongre ve Kültür Merkezi • Yalnızbağ Yerleşkesi
erjekum2026@gmail.com +90 446 224 3032 (Dahili: 40280)